

DOI: 10.31866/2616-745X.12.2023.292404

УДК 341:[341.384+341.66]:341.218.3

ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НА ВИПАДОК ПРИПИНЕННЯ
ІСНУВАННЯ ДЕРЖАВИ-ПРАВОПОРУШНИЦІ

Чвалюк Андрій Миколайович

*Кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри загальноправових дисциплін,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9795-2734>,
e-mail: prepod100500@gmail.com,
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ,
пр-кт Гагаріна, 26, м. Дніпро, Україна, 49005*

Надіслано:

11.04.2023

Рецензовано:

25.04.2023

Прийнято:

22.09.2023

Для цитування:

Чвалюк, А.М., 2023. Проблеми міжнародно-правової відповідальності на випадок припинення існування держави-правопорушниці. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*, 12, с.95-107. doi: <https://doi.org/10.31866/2616-745X.12.2023.292404>.

У доктрині міжнародного права дещо суперечливими є підходи до вирішення проблем правонаступництва держав у сфері правовідносин із відповідальності, які (правовідносини) виникають внаслідок міжнародного правопорушення держави-попередниці. Попри достатню кількість досліджень у зазначеній сфері, єдиного визнаного загального доктринального підходу до регулювання окресленого питання вітчизняними вченими не вироблено. Автор статті наводить аргументи про те, що сучасне міжнародне право містить достатньо правових механізмів для того, щоб реалізувати міжнародно-правову відповідальність держави на випадок припинення існування держави-правопорушниці і ситуації правонаступництва.

Метою статті є розгляд механізмів застосування міжнародної відповідальності до держави- правонаступниці за міжнародні злочини, вчинені державою-попередницею. Методологічну основу дослідження становлять метод контекстуального аналізу, за допомогою якого було окреслено

ознаки суб'єкта міжнародного права, та метод прогнозування, що дозволив розглянути факт припинення існування держави як спланований і керований процес, спрямований на уникнення відповідальності.

Опрацювання джерел міжнародного права дозволило авторові встановити, що застосування заходів відповідальності за міжнародні злочини до держав- правонаступниць за дії, вчинені державою- попередницею, є цілком дійовим способом реалізації міжнародно-правової відповідальності. Подібні прецеденти вже мали місце у міжнародних правовідносинах і можуть бути застосовані знов на випадок, якщо Російська Федерація спробує уникнути відповідальності, припинивши своє існування. Якщо новостворені після розпаду Російської Федерації держави свідомо ухиляться від набуття статусу суб'єкта міжнародного права і відмовляться виплатити компенсацію Україні та іншим державам світу, які постраждали від російської агресії, міжнародна спільнота має відмовити їм у визнанні. Лише добровільно обраний курс на міжнародну інтеграцію з дотриманням усіх норм міжнародного права стане гарантією того, що світ не отримає замість Російської Федерації чотири десятки некерованих агресивних країн.

Ключові слова: міжнародна відповідальність; держава- правонаступниця; держава- попередниця; репарації; компенсації.

Вступ

У доктрині міжнародного права дещо суперечливими є підходи до вирішення проблем правонаступництва держав у сфері правовідносин із відповідальності, які (правовідносини) виникають внаслідок міжнародного правопорушення держави- попередниці. Попри достатню кількість досліджень у зазначеній сфері, єдиного визнаного загального доктринального підходу до регулювання окресленого питання вітчизняними вченими не вироблено. Автор статті наводить аргументи про те, що сучасне міжнародне право містить достатньо правових механізмів для того, щоб реалізувати міжнародно-правову відповідальність держави на випадок припинення існування держави- правопорушниця і ситуації правонаступництва.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, а також виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми

Питання щодо міжнародної відповідальності держав- правонаступниць підіймали у своїх працях такі зарубіжні та вітчизняні вчені, як Б. А. Бочек, К. Е. Маїлунц, А. С. Овчаренко, Д. П. О'Коннелл, В. М. Репецький, К. В. Степа-

ЧВАЛЮК АНДРІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

**ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ВИПАДКУ
ПРИПИНЕННЯ ІСНУВАННЯ ДЕРЖАВИ-ПРАВОПОРУШНИЦІ...**

ненко, В. Е. Теліпко. Однак розглядалися ці питання через призму історичної ретроспективи. Сучасні виклики вимагають ретельнішого напрацювання міжнародним співтовариством комплексних заходів, які не дозволять державам-порушницям уникнути міжнародної відповідальності шляхом припинення існування держави (як спланованого та керованого процесу, спрямованого на уникнення відповідальності).

Формулювання цілей статті

Метою статті є розгляд механізмів реалізації міжнародної відповідальності до держави- правонаступниці за міжнародні злочини, вчинені державою-попередницею.

Виклад основного матеріалу

Одним із сучасних механізмів протидії порушенням норм міжнародного права є інститут міжнародної відповідальності, який передбачає застосування санкцій щодо порушника міжнародно-правових зобов'язань (Степаненко, 2016, с.57). 23 лютого 2023 р. було прийнято Закон України «Про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України» (Верховна Рада України, 2023), який встановив, що джерелами фінансування компенсації за пошкоджені та знищені об'єкти нерухомого майна є репарації або інші стягнення з Російської Федерації.

У міжнародному праві репарація є однією із форм матеріальної відповідальності суб'єкта міжнародного права за шкоду, заподіяну внаслідок скоєного ним правопорушення іншому суб'єкту міжнародного права, й полягає у наданні державі, яка постраждала від військової агресії, відшкодування матеріальної шкоди грошима, натурою або послугами (Савчук, 2022). У резолюції ООН (United Nation. General Assembly, 2002) «Відповідальність держав за міжнародно-протиправні діяння» зазначено, що відповідальна держава зобов'язана надати повне відшкодування шкоди, спричиненої міжнародно-протиправним діянням. Шкода включає будь-які збитки, матеріальні або моральні, завдані міжнародно-протиправною дією держави (ст. 31). Повне відшкодування шкоди, спричиненої міжнародно-правовим діянням, здійснюється у формі реституції, компенсації та сатисфакції, окремо або у їх поєднанні (ст. 34). Загалом, реституція первинна. Однак вона може бути неможливою, наприклад, на випадок знищення культурних цінностей, або якщо її розмір менший, ніж нанесена шкода. У такому разі для пов-

ного відшкодування застосовується компенсація. Зазначене положення знайшло своє підтвердження у міжнародній судовій практиці (Теліпко та Овчаренко, 2010, с.287). Однак проблема полягає у тому, що матеріальну відповідальність у вигляді репарацій може нести тільки суб'єкт міжнародного права.

Спроба кодифікації міжнародно-правових ознак держави була здійснена в Міжамериканській конвенції про права та обов'язки держави 1933 р., яка лягла в основу доктринального визначення поняття держави як суб'єкта міжнародного права. Відповідно до цієї Конвенції, держава як суб'єкт міжнародного права має володіти наступними ознаками: постійне населення; певна територія; уряд; здатність вступати у відносини з іншими державами (Montevideo Convention, n.d.). Саме здатність, а не фактичний вступ у відносини. Також зазначена Конвенція закріплює декларативну теорію державності, відповідно до якої від держави не вимагається визнання іншими державами. Декларативна теорія набула в останні десятиріччя значного поширення та підтримки великої кількості вчених-міжнародників. Однак, на противагу декларативній, існує конститутивна теорія визнання, згідно з якою територіальне утворення, що самопроголосило свою незалежність, не визнається державою (і відповідно суб'єктом міжнародного права), поки його не визнають інші (визнані) суб'єкти міжнародного права (Важна, 2019, с.138).

Таким чином, нації та народи, які ведуть боротьбу за своє самовизначення, можуть набути міжнародної правосуб'єктності тільки після визнання їх із боку інших держав. Однак якщо утворені після розпаду країни-агресора держави, а їх кількість з урахуванням багатонаціонального складу РФ може сягнути сорока трьох, відмовляться від прийняття на себе обов'язків держави-попередниці, це може мати виклики для України (у контексті репарацій та компенсацій), які у такому разі могли б уповільнити її післявоєнну відбудову.

Найчастіше правонаступництво виникає у випадку припинення існування держави, її поділу, виділення з неї іншої держави, передачі частини території іншій державі, об'єднання держав. В. Репецький (2012, с.207) до цих підстав додає також соціальну революцію та капітуляцію держави.

Історія інституту правонаступництва держав у міжнародному праві налічує кілька століть. Однак центр уваги завжди спрямовувався у бік питання правонаступництва щодо договорів і державних боргів. Саме ці теми стали предметом загального аналізу Комісії міжнародного права ООН, що у кінцевому підсумку привело до прийняття під егідою ООН двох міжна-

ЧВАЛЮК АНДРІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

**ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ВИПАДКУ
ПРИПИНЕННЯ ІСНУВАННЯ ДЕРЖАВИ-ПРАВОПОРУШНИЦІ...**

родних документів: Віденської конвенції про правонаступництво держав щодо договорів 1978 р. та Віденської конвенції про правонаступництво держав щодо державної власності, архівів і боргів 1983 р. (Маїлунц, 2021, с.81). Деякі аспекти щодо правонаступництва держав можна зустріти у міжнародних угодах, на підставі яких новостворені держави самостійно брали на себе зобов'язання розподілити відповідальність за правопорушення, що підлягають судовому переслідуванню (O'Connell, 1967, pp.493-494). Однак конкретних положень, що стосуються правонаступництва щодо обов'язків із відповідальності за міжнародні правопорушення, ці угоди не містять. Отже, у нас є сумніви, що утворені після розпаду РФ держави підуть шляхом Індії та Пакистану і добровільно візьмуть на себе тягар відповідальності за всі злочинні дії держави-попередниці.

Згідно з Конвенцією 1978 р., нова держава- правонаступниця має виконувати обов'язки, котрі містяться навіть у невизнаних нею договорах, однак мають силу для неї на основі міжнародного права (ст. 5). Йдеться насамперед про імперативні норми міжнародного права або, як їх ще називають, норми *jus cogens*. Імперативна норма загального міжнародного права є такою, що приймається і визнається міжнародним співтовариством держав у цілому як норма, відхилення від якої недопустиме і яку може бути змінено тільки наступною нормою загального міжнародного права, що носила б такий же характер (Ст. 53 Віденської конвенції про право міжнародних договорів). Таким чином, створені після розпаду РФ держави, навіть не приєднавшись до відповідних міжнародних договорів і не ставши членами глобальних (універсальних) міжнародних організацій, не зможуть безкарно вести війну, здійснювати військову агресію, вчиняти терористичні злочини, фінансувати або іншим чином підтримувати тероризм. Як вже було зазначено вище, здобувши частину території РФ та частину її населення, сформувавши власні уряди й набувши формальної незалежності у сфері міжнародних відносин, створені після розпаду РФ держави отримують у спадок її фінансові борги (у справедливих частках або як вони самі між собою домовляться). При цьому не слід виключати й «сомалійського» сценарію, коли після розпаду РФ продовжить існувати її формальний «єдиний уряд», який фактично не буде розпоряджатися ані територією, ані ресурсами, але визнаватиметься більшістю країн світу як «легітимний». Такий сценарій також слід передбачити при створенні моделі щодо відповідальності утворених на території РФ держав за міжнародні порушення РФ та стягнення з них реституцій, компенсацій і сатисфакцій.

Триваючий конфлікт на Донбасі коштував Україні близько \$14,6 млрд на рік у період із 2014 по 2020 рік. Загалом на Донбасі було зруйновано

5720 житлових будинків та 4158 інших об'єктів нерухомості. Через анексію Криму Україна недоотримала \$58 млрд невиробленого ВВП (Cost to Ukraine of Conflict with Russia, 2022). Всі ці прямі збитки та недоотримана вигода мають бути стягнуті з РФ або її правонаступниць.

Питання про відповідальність правонаступниці за міжнародні правопорушення намагалися підіймати на перших засіданнях Комісії міжнародного права ООН, однак деякі її члени заперечували проти подальшого його обговорення, аргументуючи, що це відноситься не до міжнародного, а до внутрішньодержавного права (United Nations, 1963), з чим ми не згодні. Пізніше у рішенні у справі «Габчиково-Надьмарош» Міжнародний суд визначив, що постраждала держава має право на компенсацію за завдану шкоду від держави, яка здійснила міжнародно-протиправне діяння, і окреслив норму міжнародного права, яка це передбачає (Теліпка та Овчаренко, 2010, с.287). Звісно, якщо держава, яка завдала шкоди, буде на той момент існувати.

Збільшення ролі неурядових і міжурядових суб'єктів міжнародних відносин стає однією з найбільш значущих тенденцій розвитку сучасних міжнародних відносин (Степаненко, 2015, с.156). Відправною точкою став вересень 2002 року, коли Швейцарія вирішила увійти до складу Організації Об'єднаних Націй, що завершило процес об'єднання під егідою ООН усіх без винятку держав світу й надало ООН не характерне для міжнародних організацій право – визнавати новостворені держави. Вперше воно було реалізовано 28 червня 2006 року, коли Чорногорію було прийнято до лав міжнародного співтовариства. І тепер не існує повністю визнаних держав, які не входять до складу ООН, а отже, і територій, що не підпадають під її юрисдикцію (виключенням є Святий престол із його особливим статусом у міжнародному праві. – *Уточнено нами*). «Тому норми *jus cogens*, прийняті у межах ООН, розповсюджуються і на території незвизнаних держав, оскільки формально-юридично вони є територіями держав-членів ООН» (Бігняк, 2020, с.50).

Відповідно до вчення Г. Кельзена, важливим свідоцтвом, що підтверджує міжнародно-правове визнання легітимності нового уряду (міжнародно-правове підтвердження можливості держави виконувати конституцію), може бути акт шанованої універсальної міжнародної організації, якою, безперечно, є ООН (Коваль, 2014, с.71). Причому уряду або державі може бути відмовлено у легітимному визнанні, якщо було порушено норму *jus cogens*, наприклад, якщо держава застосувала силу до іншої держави всупереч положень Статуту ООН (Wozzek, 2005, р.19). Подібним чином, на нашу думку, може бути відмовлено у визнанні новоствореним після розпаду РФ держа-

ЧВАЛЮК АНДРІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

**ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ВИПАДКУ
ПРИПИНЕННЯ ІСНУВАННЯ ДЕРЖАВИ-ПРАВОПОРУШНИЦІ...**

вам, якщо вони, отримавши землю та ресурси держави-попередниці, відмовляться виплатити компенсацію Україні та іншим державам світу, які постраждали від російської агресії.

Зараз Україна є учасницею трьох судових процесів проти РФ на базі Міжнародного суду ООН щодо порушення РФ трьох різних конвенцій: про боротьбу з фінансуванням тероризму, про ліквідацію всіх форм расової дискримінації та про запобігання геноциду. Однак деякі правники висловлюють сумніви, що прийняті за цими справами рішення ініціюють виплату компенсацій, достатніх для покриття шкоди від війни (Децик та Демченко, 2022), хоча само присудження певних компенсацій є вкрай вірогідним.

Станом на лютий 2023 року загальна сума збитків, завданих інфраструктурі України через повномасштабне вторгнення Росії, становить \$143,8 млрд (за вартістю заміщення) (Київська школа економіки, 2023). Тоді як оціночна вартість усіх заморожених резервів РФ на кінець березня 2022 року становила \$350–480 млрд. Однак не слід робити поспішні висновки, адже на ці кошти може претендувати не лише Україна. Наприклад, вимагати компенсацій можуть численні іноземні компанії, у яких Росія забрала літаки, а також ті, які були вимушені закрити свій бізнес у РФ. Саме вони можуть претендувати на лівову частку заморожених банківських резервів РФ (Децик та Демченко, 2022). Таким чином, розраховувати, що заморожені активи РФ компенсують нанесену нею шкоду (яка зростає з кожним днем збройного конфлікту), не варто. Ризик, що РФ зникне як держава й виставляти рахунки не буде кому, оцінюється нами як високий.

Неминучість розпаду РФ вже давно прогнозують російські академіки. Причому цей процес може бути або природним, або штучним, спрямованим саме на уникнення міжнародної відповідальності (Копитко, 2023). Хитрість та підлість кремлівських ідеологів давно всім відома. Тому ми припускаємо, що штучна ліквідація РФ може бути проведена як плановий захід із метою уникнення міжнародної відповідальності. Утворені після розпаду РФ псевдореспубліки, очолені спеціально призначеними лідерами, можуть свідомо обрати шлях міжнародних ізгоїв. А коли міжнародна спільнота змириться з їх «тихим існуванням», набрати силу і, знову об'єднавшись у федерацію, продовжити реалізацію своїх захватницьких амбіцій.

Висновки

На нашу думку, ООН, виконуючи свою статутну діяльність стосовно запобігання війн, агресії, окупації, а також із метою відновлення миру та справедливості має здійснити заходи щодо обмеження суверенітету створених після розпаду РФ держав. Таким чином, обмеження цих новоутворень у доступі до міжнародних кредитних ресурсів, вільної міграції населення, між-

народної торгівлі тощо здатне підштовхнути їх до думки, що добровільне обмеження свого суверенітету через отримання повноцінного статусу суб'єкта міжнародного права принесе їм більше користі у довгостроковій перспективі. А курс на добровільну міжнародну інтеграцію з дотриманням усіх норм міжнародного права стане гарантією того, що світ не отримає замість РФ чотири десятки некерованих агресивних країн. Паралельно мають бути сформовані й механізми міжнародного примусу (репресалії), за якими утворені на території Російської Федерації держави, незалежно від їх самопроголошення та рівня зовнішнього визнання, не зможуть брати участь у міжнародних економічних відносинах та експортувати будь-які товари без виплат Україні репарацій і компенсацій.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

Бігняк, О.В., 2020. *Теорія міжнародного права*. Херсон: Гельветика.

Важна, К.А., 2019. Поняття та характеристика державияк суб'єкта міжнародного публічного права. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*, [e-journal] 3, с.132-142. <https://doi.org/10.31866/2616-745x.3.2019.159113>

Верховна Рада України, 2023. *Про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України*, Закон України [online] 23 лютого, № 2923-ІХ. Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2923-20#Text>> [Дата звернення 03 квітня 2023].

Децик, О. та Демченко, О., 2022. Компенсації від Росії: у якому вигляді та коли вони можуть бути. *LB.ua*, [online] 01 квітня. Доступно: <https://lb.ua/economics/2022/04/01/511804_kompensatsii_vid_rosii_yakomu.html> [Дата звернення 03 квітня 2023].

Київська школа економіки, 2023. *За рік повномасштабної війни росія завдала збитків інфраструктурі України на майже \$144 млрд*. [online] 22 березня. Доступно: <<https://kse.ua/ua/about-the-school/news/za-rik-povnomasshtabnoyi-viyni-rosiya-zavdala-zbitkiv-infrastrukturi-ukrayini-na-mayzhe-144-mlrd/>> [Дата звернення 03 квітня 2023].

Коваль, Д., 2014. Международно-правовые идеи Ганса Кельзена и современные политико-правовые процессы в Украине. *Український часопис міжнародного права*, 1-2, с.68-71.

ЧВАЛЮК АНДРІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

**ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ВИПАДКУ
ПРИПИНЕННЯ ІСНУВАННЯ ДЕРЖАВИ-ПРАВОПОРУШНИЦІ...**

- Копитко, В., 2023. 5 регіонів РФ проведуть референдум за незалежність. Вже відома дата. *РБК-Україна*, [online] 01 лютого. Доступно: <<https://www.rbc.ua/rus/stylar/5-regioniv-rf-provedut-referendum-nezalezhnist-1675245216.html>> [Дата звернення 03 квітня 2023].
- Маїлунц, К.Е., 2021. Розвиток практики правонаступництва держав щодо відповідальності. *Правова позиція*, [e-journal] 2 (31), с.80-84. <https://doi.org/10.32836/2521-6473.2021-2.16>
- Репецький, В.М., ред., 2012. *Міжнародне публічне право*. 2-е вид. Київ: Знання.
- Савчук, К.О., 2022. Репарації. *Велика українська енциклопедія*, [online] 20 квітня. Доступно: <<https://vue.gov.ua/Репарації>> [Дата звернення 23 квітня 2023].
- Степаненко, К.В., 2015. Перспективні напрями наукових досліджень сучасних міжнародних відносин. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*, 2 (2), с.154-159.
- Степаненко, К.В., 2016. Міжнародно-правове регулювання застосування Україною репресалій. *Альманах міжнародного права*, 13, с.57-64.
- Теліпко, В.Е. та Овчаренко, А.С., 2010. *Міжнародне публічне право*. Київ: Центр учбової літератури.
- Wozzek, V.A., 2005. *International Law: A Dictionary*. Toronto: Scarecrow Press.
- Cost to Ukraine of Conflict with Russia, 2022. *CEBR*, [online] 10 February. Available at: <https://cebr.com/reports/cost-to-ukraine-of-conflict-with-russia/?fbclid=IwAR3eITVGnauXBPrGyeEIm-a749mqkeACXrKdvRQvNvjVdIdKbxgtQlue_1c> [Accessed 03 April 2023].
- Montevideo Convention on the Rights and Duties of States, n.d. *Colombo HurdLaw*. [online] Available at: <<https://www.colombohurdLaw.com/montevideo-convention-on-the-rights-and-duties-of-states/>> [Accessed 03 April 2023].
- O'Connell, D.P., 1967. *State Succession in Municipal Law and International Law*. Cambridge: Cambridge University Press. Vol. I: Internal Relations.
- United Nation. General Assembly, 2002. Resolution adopted by the General Assembly. 56/83. *Responsibility of States for internationally wrongful acts A/RES/56/83*, [online] 28 January. Available at: <<https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/477/97/PDF/N0147797.pdf?OpenElement>> [Accessed 03 April 2023].
- United Nations, 1963. *Yearbook of the International Law Commission*. Vol. II Documents of the fifteenth session including the report of the Commission to the General Assembly, [online] 6 May-12 July. Available at: <https://legal.un.org/ilc/publications/yearbooks/english/ilc_1963_v2.pdf> [Accessed 03 April 2023].

REFERENCES

- Bihniak, O.V., 2020. *Teoriia mizhnarodnoho prava* [Theory of international law]. Kherson: Helvetyka.
- Boczek, B.A., 2005. *International Law: A Dictionary*. Toronto: Scarecrow Press.
- Cost to Ukraine of Conflict with Russia, 2022. *CEBR*, [online] 10 February. Available at: <https://cebr.com/reports/cost-to-ukraine-of-conflict-with-russia/?fbclid=IwAR3eITVGnauXBPrGyeElm-a749mqkeACXrKdvRQvNvjVdIdKbxbgtQlue_1c> [Accessed 03 April 2023].
- Detsyk, O. and Demchenko, O., 2022. Kompensatsii vid Rosii: u yakomu vyhliadi ta koly vony mozhut buty [Compensations from Russia: in what form and when they can be]. *LB.ua*, [online] 01 April. Available at: <https://lb.ua/economics/2022/04/01/511804_kompensatsii_vid_rosii_yakomu.html> [Accessed 03 April 2023].
- Kopytko, V., 2023. 5 rehioniv RF provedut referendum za nezalezhnist. Vzhe vidoma data [5 regions of the Russian Federation will hold a referendum on independence. The date is already known]. *RBK-Ukraina*, [online] 01 February. Available at: <<https://www.rbc.ua/rus/stylar/5-regioniv-rf-provedut-referendum-nezalezhnist-1675245216.html>> [Accessed 03 April 2023].
- Koval, D., 2014. Mezhdunarodno-pravovye idei Gansa Kelzena i sovremennye politiko-pravovye protsessy v Ukraine [International legal ideas of Hans Kelsen and modern political and legal processes in Ukraine]. *Ukrainian Journal of International Law*, 1-2, pp.68-71.
- Kyiv School of Economics, 2023. *Za rik povnomasshtabnoi viiny rosiia zavdala zbytkiv infrastrukturi Ukrainy na maizhe \$144 mlrd* [During the year of the full-scale war, the total amount of damages caused russia to Ukraine's infrastructure has reached almost \$143.8 billion]. [online] 22 March. Available at: <<https://kse.ua/ua/about-the-school/news/za-rik-povnomasshtabnoyi-viyni-rosiya-zavdala-zbitkiv-infrastrukturi-ukrayini-na-mayzhe-144-mlrd/>> [Accessed 03 April 2023].
- Mailunts, K.E., 2021. Rozvytok praktyky pravonastupnytstva derzhav shchodo vidpovidalnosti [Development of the practice of legal succession of states in relation to responsibility]. *Legal Position*, [e-journal] 2 (31), pp.80-84. <https://doi.org/10.32836/2521-6473.2021-2.16>
- Montevideo Convention on the Rights and Duties of States, n.d. *Colombo HurdLaw*. [online] Available at: <<https://www.colombohurdLaw.com/montevideo-convention-on-the-rights-and-duties-of-states/>> [Accessed 03 April 2023].
- O'Connell, D.P., 1967. *State Succession in Municipal Law and International Law*. Cambridge: Cambridge University Press. Vol. I: Internal Relations.

ЧВАЛЮК АНДРІЙ МИКОЛАЙОВИЧ
ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ВИПАДКУ
ПРИПИНЕННЯ ІСНУВАННЯ ДЕРЖАВИ-ПРАВОПОРУШНИЦІ...

- Repetskyi, V.M., ed., 2012. *Mizhnarodne publichne pravo* [International public law]. 2nd ed. Kyiv: Znannia.
- Savchuk, K.O., 2022. Reparatsii [Reparations]. *Great Ukrainian Encyclopedia*, [online] 20 April. Available at: <<https://vue.gov.ua/Reparatsii>> [Accessed 03 April 2023].
- Stepanenko, K.V., 2015. Perspektyvni napriamy naukovykh doslidzhen suchasnykh mizhnarodnykh vidnosyn [Prospective directions of scientific research of modern international relations]. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu. Yurydychni nauky*, 2 (2), pp.154-159.
- Stepanenko, K.V., 2016. Mizhnarodno-pravove rehuliuвання zastosuvannya Ukrainoiu represalii [International legal regulation of Ukraine's use of reprisals]. *Almanakh mizhnarodnoho prava*, 13, pp.57-64.
- Telipko, V.E. and Ovcharenko, A.S., 2010. *Mizhnarodne publichne pravo* [International public law]. Kyiv: Tsentр uchbovoi literatury.
- United Nation. General Assembly, 2002. Resolution adopted by the General Assembly. 56/83. Responsibility of States for internationally wrongful acts A/RES/56/83, [online] 28 January. Available at: <<https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/477/97/PDF/N0147797.pdf?OpenElement>> [Accessed 03 April 2023].
- United Nations, 1963. Yearbook of the International Law Commission. Vol. II *Documents of the fifteenth session including the report of the Commission to the General Assembly*, [online] 6 May-12 July. Available at: <https://legal.un.org/ilc/publications/yearbooks/english/ilc_1963_v2.pdf> [Accessed 03 April 2023].
- Vazhna, K.A., 2019. Poniattia ta kharakterystyka derzhavnyiaki subiekta mizhnarodnoho publichnoho prava [The concept and characteristics of the state as a subject of international public law]. *International Relations: Theory and Practical Aspects*, [e-journal] 3, pp.132-142. <https://doi.org/10.31866/2616-745x.3.2019.159113>
- Verkhovna Rada of Ukraine, 2023. *Pro kompensatsiiu za poshkodzhennia ta znyshchennia okremykh katehorii obiektiv nerukhomoho maina vnaslidok boiovykh dii, terorystychnykh aktiv, dyversii, sprychynenykh zbroinoiu ahresiieiu Rosiiskoi Federatsii proty Ukrainy, ta Derzhavnyi reiestr maina, poshkodzhenoho ta znyshchenoho vnaslidok boiovykh dii, terorystychnykh aktiv, dyversii, sprychynenykh zbroinoiu ahresiieiu Rosiiskoi Federatsii proty Ukrainy* [On compensation for damage and destruction of certain categories of immovable property as a result of hostilities, terrorist acts, sabotage caused by the armed aggression of the Russian Federation against Ukraine, and the State Register of Property Damaged and Destroyed as a result of hostilities and terrorist acts , sabotage caused by the armed aggression of the Russian Federation against Ukraine], Law of Ukraine [online] 23 February, No. 2923-IX. Available at: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2923-20#Text>> [Accessed 03 April 2023].

**PROBLEMS OF INTERNATIONAL LEGAL RESPONSIBILITY
IN CASE OF THE EXISTENCE TERMINATION
OF THE OFFENDING STATE**

Andrii Chvaliuk

*PhD in Law, Associate Professor, Associate Professor
of the Department of General Legal Disciplines,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9795-2734>,
email: prepod100500@gmail.com,
Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs,
Dnipro, Ukraine, 49005*

In the doctrine of international law, there are somewhat contradictory approaches to resolving issues of legal succession of states in the field of legal relations in responsibility arising from the international delinquency of the predecessor state. Despite considerable research in this area, domestic scholars have not developed a universally recognized doctrinal approach to regulating this issue. The author of this article presents arguments suggesting that contemporary international law contains sufficient legal mechanisms to implement international legal responsibility for the state in case of the existence termination of the offending state and the situation of legal succession.

The article aims to study the mechanisms of applying international responsibility to a legal successor state for international crimes committed by the predecessor state. The research is based on the method of contextual analysis, which identifies the characteristics of the international law subject, and the forecasting method, which allows to examine the fact of the state's existence termination as a planned and controlled process aimed at avoiding responsibility.

Studying the sources of international law has allowed the author to establish that the application of responsibility measures for international crimes to legal successor states for actions committed by the predecessor state is quite an effective way to enforce international legal responsibility. Similar precedents have already occurred in international legal relations, and can be applied again if the Russian Federation attempts to evade responsibility by terminating its existence. If newly created states, after the dissolution of the Russian Federation, knowingly avoid acquiring the status of the subject

ЧВАЛЮК АНДРІЙ МИКОЛАЙОВИЧ
ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ВИПАДКУ
ПРИПИНЕННЯ ІСНУВАННЯ ДЕРЖАВИ-ПРАВOPOPУШНИЦІ...

of international law and refuse to compensate Ukraine and other affected countries by Russian aggression, the international community should withhold any recognition. Only a freewill chosen path of international integration, while adhering to all norms of international law, can guarantee that the world does not get four dozen of uncontrolled aggressive countries in place of the Russian Federation.

Key words: international responsibility; legal successor state; predecessor state; reparations; compensations.